Kik kaptak lakást?

A KSH megyei igazgatóságának összegezése

Ne várják, hogy név szerint megnevezzük az új bérlőket és lakástulajdonosokat. A számok tükrében böngészgetünk csupán, mivel az első fél év során 600 lakáshoz jutott család foglalkozási, kereseti viszonyait, valamint lakáshelyzetük változását vizsgálták meg Szegeden. Természetesen nevek nélkül is izgalmas a téma. Elöljáróban még annyit, hogy Szegeden és Csongrád megyében az esztendő első felében kereken 1400 lakást építettek, amelynek egyharmada állami bérlakás, kétharmada pedig személyi tulajdonú lakás volt. A megvizsgált 600 család közül is körülbelül azonos arányban jutottak új hajlékhoz: egyharmaduk állami bérlakásba, kétharmaduk személyi tulajdonú lakásba költözött.

Foglalkozás szerint

Az új lakásba költözött 600 család közül a családfők hetven százaléka fizikai foglalkozású, huszonhárom százalékban szellemi foglalkozású volt, míg a nyugdíjasok aránya hét százalékot tett ki. A fizikai dolgozók közül négyszer, a nyugdíjasok közül közel kétszer annyian költöztek személyi tulajdonú lakásba, mint állami lakásba. Ugyanakkor a szellemi foglalkozásúak többsége állami bérlakáshoz jutott.

Egészen pontosan így alakult az új lakásba költözők megoszlása a foglalkozás és a lakás tulajdoni jellege szerint: a fizikai dolgozók 19 százaléka állami bérlakásba, 81 százaléka pedig személyi tulajdonú lakásba költözött, a szellemi foglalkozásúak 56 százaléka kapott állami bérlakást és 44 százalékuk személyi tulajdoni lakáshoz, a nyugdíjasok közül 37 százaléknak jutott állami és 63 százalékuknak személyi tulajdonú lakás. Az adatok természetesen a megvizsgált 600 családra vonatkoznak.

Persze ezek az adatok így kiragadva nem nyújtanak tiszta képet. Magyarázatképpen, a megértés miatt el kell mondani, hogy a települések szerint jelentős eltérések vannak. Ha csak tisztán a számadatokat nézzük, azt látjuk, hogy az állami bérlakások 45 százalékába szellemi foglalkozásúak kerültek, míg az 1970-es népszámlálás előzetes adatai szerint az aktív keresők között a szellemi dolgozók aránya csak 23 százalék. Ha településeket is közelebbről szemügyre vesszük, kiderül, hogy nem ilyen torz a kép. Az egyes foglalkozási csoportok részesedése az állami bérlakásokból a településjelleg figyelembevételével nem ilyen aránytalan, ugyanis az állami bérlakások 83 százaléka Szegeden épült, ahol az aktív keresők 42 százaléka szellemi dolgozó, a szellemi tulajdonú lakások túlnyomó többsége viszont községekben és a megye többi városában épült, ahol a szellemi dolgozók aránya mindössze 16 százalék.

Fizetések és a régi lakás

Az új lakásba költözött családok egy főre jutó bevallott havi jövedelme 1100 forint, ami a lakás tulajdoni jellege szerint nem mutat lényeges különbséget, azonban figyelemre méltó, hogy az állami lakáshoz jutottak jövedelme az átlagnál nyolc százalékkal magasabb, a személyi tulajdonú lakásba költözőké három százalékkal alacsonyabb. Az alacsony jövedelmű családok aránya a személyi tulajdonú, a magas jövedelműeké az állami lakással rendelkezők között a nagyobb.

Szembetűnő, hogy az új lakásoknak csak egyharmada eredményezte a korábban lakással, önálló otthonnal nem rendelkezők lakáshoz jutását, míg a beköltözők közel kétharmada már előzőleg is rendelkezett önálló lakással. A beköltözők között alig tíz százalék a korábban albérletben lakók aránya, s 27 százalékuk lakott előzőleg családtagként szülőknél, rokonoknál. Az idei első fél évben lakáshoz jutottak között csak elvétve fordult elő, hogy az előző lakás más településen volt.

Jobb körülmények

Az állami lakásba költözők egy részének előző lakását az új építkezések miatt lebontották, ugyanakkor több mint felük előzőleg is állami lakásban lakott. A korábban is bérlakásban lakók számára kiutalt új lakások átlagos alapterülete 52 négyzetméter, hét négyzetméterrel nagyobb, s a bérlők 79 százaléka költözött a réginél közművesítettebb, illetve korszerűbb fűtésű lakásba. A magasabb jövedelmű családoknál, ahol az egy főre jutó jövedelem meghaladja a kettőezer forintot, általában kevesebb az egy szobára jutó személyek száma, mint az alacsonyabb jövedelmű családoknál.

A személyi tulajdonú lakásba költözők 55 százaléka volt előzőleg is lakástulajdonos. Az új lakás építését egy részüknél az 1970-es árés belvízkárok tették szükségessé, emellett jelentős számú volt a külterületről belterületre költözés, valamint az előzőnél jobb minőségű, magasabb felszereltségű lakásépítés.

A családok a lakásváltoztatással minden esetben jobb körülmények közé kerültek. A beköltöző családok 64 százalékánál csökkent az egy szobára jutó személyek száma. A régi lakásban egy szobára 3, vagy annál több személy jutott a családok 60 százalékánál, az új lakásban arányuk 19 százalékra csökkent. Ugyanakkor ez azt jelenti, hogy az új lakásba költözők egyötöde már beköltözéskor a kétszemélyenként egy szoba lakásnormánál zsúfoltabban lakik. A személyi tulajdonú lakásba költözők közel harmadrészénél minden személyre jut egy szoba, az állami lakásokba költözőknél csak 27 százaléknak van ilyen kedvező helyzete — „böngésztük" a KSH megyei igazgatóságának legutóbb közzétett összegezésében.

G. L.

Hegesztőpálca és partitúra

Gárdai Lajos, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat hegesztője 1971. szeptember elsejétől a Szegedi Nemzeti Színház operakórusának tagja. Bár a hegesztőpálca és a partitúra nem rokon dolgok, benne valamiképp megférnek együtt. De menjünk sorban.

Felnőttkora tizenkét évesen egy bombatámadással, árvasággal kezdődik. Nagyszülők, nagybácsik, nagynénik. Bármerre mozdult, életüket, munkájukat percre, keresetüket fillérre, a szükséglakásokat centiméterre beosztó munkásembereket látott. És ebben a világban elfér egy ócska rádió is. Már akkor fogta a fülét a zene, készült egy-egy közvetítésre. De ki tudta, hogy mi lesz ebből? Bevonulás, leszerelés, munka a járműjavítónál, vasutasnap, Csanádi György vezérigazgató dicsérete, biztatása, segítsége. Utazgatás munka után a debreceni konzervatóriumba, aztán ellentétes irányba, Pestre, mert felvették a Zeneakadémiára. És 1968 ősze. Jelentkező híján meg kell szüntetni az esti tagozatot. Ő az egyetlen, akit átvennének nappali tagozatra és felajánlanak neki 600 forint ösztöndíjat.

Gárdai Lajos ekkor 2 ezer forint körül keresett, két gyermeke volt és házépítési kölcsönt fizetett. Pesten pedig az albérlet 4—500 forint.

„Segítsük Pinkertont!"

A barátok, a munkatársak nem hagyták ennyiben „Pinkerton" ügyét. Nekigyürkőztek, levelet írtak egyik nagy tekintélyű vezetőnek, segítsen a cimborájukon. Persze más az országos ügyeket igazgatni és más azt eldönteni, kiből lehet operaénekes. A tehetségnek meg kell találnia a maga útját, s még az is volt a válaszban, forgolódjon valamelyik vidéki színház körül. Gárdai átment az olajosokhoz, azok leküldték Algyőre, munkaidő kedvezményt kapott, s délután a szegedi színházba járt. Vaszy Viktor karmester, Karikó Teréz operaénekes, dr. Korényiné zenetanárnő melléje állt. Énekelt, énekelt, énekelt. A vastáblákat az áriák olasz szövegével írta tele, s ha hegesztés közben pihentetőül felnézett, átfutott egy sort, s azt mormolta. Meglovagolta az éktelenül sivalkodó hegesztő dinamót: ha annak zaját legyűri, akkor a hangerővel se lesz baj! Előfordult, hogy térdig-derékig vízben hegesztette a csöveket, s csak félig-meddig átöltözve tudott berohanni az órára. De csinálta.

S ekkor egy levél, egy váratlan levél a bécsi Staatsopertól próbaéneklésre hívják... Forgott vele a világ. Eszébe jutott a két ismeretlen úr, akik a szabadtérire jöttek, s csettintgetve hallgatták egy óráját. Óh, mi lesz ebből?

Irány: Bécs!

— Ahogy a követségi titkár elvtárs Bécsben beültetett a kocsiba, attól kezdve én beleestem a boldogság kosarába. A Szerelmi bájital Nemorino és Turandot Kalaf áriája volt velem. A színpad olyan hatalmas volt, mint egy város! Milyen hang kell ezt beénekelni? Egy úr rám mosolygott lentről, s emlékszem, hogy intett is. Elkezdtem. Úgy éreztem, jól ment.

— Míg a titkár elvtárs a direktorral beszélgetett, hozzám lépett egy úr, valami Klinkó, hogy hallott, s szerződtetne a chicagói operához, s a zsebembe dugott 300 dollárt, az amerikai követség címét, meg a névjegyét. Én a hazámat akkor se hagynám el, ha sosem lennék énekes, de ez az úr csak duruzsolt, míg megjött a titkár és ki nem mentett. Visszaadta neki a pénzt, elküldte.

— Majd kizúdultam a kocsiból, mikor elmondta, hogy a Staatsoper ösztöndíjat ajánlott fel szeptember elsejétől. Csakhogy az kevés — mondta —, hazulról is kell mellé támogatás.

És még nem ért véget a bécsi álom! A követségen kiderült, hogy bizonytalan a magyar művészek megérkezése a bécsi szovjet nagykövetség nagyszabású Lenin-centenáriumi ünnepségére. Ne is jöjjenek már, hisz itt van a Gárdai elvtárs!

Telefonálgatás, rohangálás a Bánk bán nagyáriájának kottája után, aztán kísérőért. De három nap alatt gyakorolta a kis műsort: a Hazám, hazám, egy Schubert-szerenád, és ráadásul két olasz dal. A többi követség nagy adukat vonultatott fel a „csodaszép palotában, amilyet még sosem láttam". S a szófiai operaház híres tenoristája megkérdezte a magyar „vendéghegesztőt": „Ön hol tanult? Melyik iskolában?"

Bűne: 36 éves

Hősünk fél a vonattól, mert utazás közben ő mindig boldog. De amikor elkezdte ügyeinek intézését? Papírokat kértek tőle arról, hogy tehetséges, hogy az ösztöndíjra alkalmas ember. (Még az olajipari vállalat is adott ilyet.) S mikor papírja már volt elég, megjött Bécsből is a levél: júliusig alá kell írnia a szerződést. S közben behívó az Operaháztól, bizottság dönti el, érdemes-e az ösztöndíjra. És a döntés: „...Önnek szép hanganyaga van, ez azonban nem párosul megfelelő énektechnikával, ritmikai, zenei tudással. Tekintve, hogy Ön már 36 éves, nem látjuk értelmét, hogy kiragadjuk jelenlegi foglalkozásából és egzisztenciájából, és nem vállalhatjuk a jó néhány tanulóév anyagi és erkölcsi kockázatát." Tizennégy év múlva ötven, hatvannégy év múlva százéves lesz, de mikor a katonaságtól leszerelt, csak huszonegy volt. De inkább lássunk egy másik szakértői véleményt, mégha ez nem is hivatalos:

„Még keveset tanult, ha például a zeneelméletét kérjük tőle számon, akár szóba se álljunk vele. Egyébként álomszép hang, ha csak egykét darabot tanult be rendesen, azzal is végigjárhatja a világot."

Hónapok óta nyugtalanít, szorítja a torkom ez az annyira rendhagyó, nem jellemző történet. Valóban falba ütközött Gárdai Lajos, vagy csak nem volt elég szívós, ügyes az akadályversenyhez? Vaszy Viktor, amikor megtudta, hogy Gárdai itthon maradt, ismét támogatón állt mellé. Bese Vilmos, az Országos Kőolaj- és Gépipari Tröszt vezérigazgatója felajánlotta, ha próbadőre felveszik egy színházi kórusba, fizetését ösztöndíjjal kiegészítik hegesztői jövedelmére, hogy a család ne szenvedjen hátrányt.

Ígéretek, várakozás, elkeseredés, bizakodás. Hullámvasút. És végre, végre! Gárdai Lajos, mint írtuk, már a Szegedi Nemzeti Színház operakórusában dolgozik! Énekel.

Csak egy kicsit segítsétek, vigyázzátok, emberek: hisz most álmodik.

Pünkösti Árpád

Zentaiak tárlata Vásárhelyen

Ha azt mondjuk, hogy a kiállítás, amely vasárnap nyílt Vásárhelyen a zentai művésztelep 11 festőjének alkotásaiból, *szokatlan* hangvételű, akkor nem arra az ismert ellentétre gondolunk, amely a hagyományosabb nyelvezetű vásárhelyiek és az absztrakció felé törekvő zentaiak művészete között régtől fogva fennáll. A jugoszláviai művészek ragaszkodása a non figuratív művészet világához természetesen ennek a kiállításnak az anyagában is szembeszökő. Elegendő egy pillantást vetni például *Gielmino* Valéria, *Kerac* Milan, *Opresnik* Ankica és *Lantos* Ferenc képeire, hogy ennek a törekvésnek a folyamatosságáról meggyőződhessünk. Ők és — variációival — *Sáfrány* Imre, *Maurics* Ferenc képviseli ezeket az irányzatokat.

A tárlat szokatlansága, meghökkentő újdonsága azokból a *kísérletekből* adódik, amelyekkel a zentai művészek másik csoportja — *Benes* József, *Csernik* Attila, *Ács* József, *Markulik* József és *Petri* Pál — képvisel. Az absztrakt hagyományos nyelvezetét megőrizve egészen újszerűen, szinte *direkt módon* lépnek kapcsolatba a valósággal. Közös témájuk *a bácskai mezőgazdaság*. Ennek időszerű problematikáját akarják megragadni. Markulik József Sertéstenyésztés című ciklusának például ez az alcíme vagy a mottója: „Nincs összhang az erőtakarmány ára, a fölvásárlási ár és az eladási ár között. Mi a kiút?" Ács József szintén több képből álló sorozatának címe. „A paradicsom behozatala veszélyezteti a hazai termelést." A képek ezeket a problémákat *illusztrálják*.

Vitathatatlan, hogy a zentai műveknek ez a kapcsolódása a valósághoz, bizonyos mértékig *emlékeztet* az egykori proletkultos tendenciákra.

Bármi legyen is a véleményünk ezekről a kétségtelenül meghökkentő alkotásokról, azon felül, hogy nyilvánvalóan kísérleteknek számíthatók csak, egészen biztos, nem tartoznak ahhoz a kategóriához, amelyet *a tradíciók szerint* képzőművészetnek nevezünk. De mindenképpen megérdemli a várakozást és a további tanulmányozást.

Ö. L.

Bélyeggyűjtők kongresszusa

A Bélyeggyűjtő Szervezetek Nemzetközi Szövetsége, a FIP, szeptember 13-án és 14-én Budapesten tartja kongresszusát. A filatelista világszervezet vezetőit, küldötteit Rödönyi Károly, a közlekedés- és postaügyi miniszter első helyettese köszöntötte, majd Jánossy Lajos akadémikus, a MABÉOSZ elnöke üdvözölte a Magyar tudományos Akadémián hétfőn délelőtt kezdődött kongresszust.

A nemzetközi tanácskozást Lucien Berthelot, a FIP elnöke nyitotta meg.

Közlekedési balesetek

Halálos baleset történt Nagyéren, a Petőfi utcában: Szabó Imre 32 éves, Nagyér, Damjanich utca 38. szám alatti lakos ittasan közlekedett kerékpáron, a gyalogjárdáról kihajtott a közútra, ahol egy arra haladó pótkocsis vontató halálra gázolta.

Az ittasság okozott balesetet Szegeden, a József Attila sugárút és a Tápéi utca kereszteződésében is. Molnár István, Szeged, Homonnai utca 1. szám alatti lakos ittasan kerékpározott, s nagy ívben kanyarodott a közlekedési főútvonalra. Nem adott elsőbbséget egy személygépkocsinak, amely elütötte. A kerékpáros súlyos sérüléseket szenvedett.

Gyalogosok közé hajtott motorkerékpárral Balástyán, Sipos Ferenc, Balástya Őszeszék 237. szám alatti lakos. Elütött egy asszonyt, aki lábtörést szenvedett. Az ügyben a vizsgálat folyik.

Színházi morzsák

Végre megjelentek az utcákon a nehezen várt színházi évad kezdetét jelentő falragaszok. A színház nem is takarékoskodott ezekkel az ízléses és feltűnő plakátokkal, csupán azt hiányolja a színházjáró közönség jelentős része, hogy a színrekerülő darabok címei és a főszereplők nevei vannak csak feltüntetve, és nem a részletes szereposztás. (Kivétel a tavalyi évadról visszahívott két bemutatásra kerülő műnél.) Az öt-hat falragasz között legalább egy közhírré adhatta volna a két bemutató (az Arbát meséi és a Viktória) részletes szereposztását annál is inkább, mert a rossz nyelvek szerint a színház az utóbbi időben a falragaszokon azért nem közli a részletes szereposztást, hogy szükségessé tegye a közönségnek a műsorfüzet megvásárlását.

*

Ábrahám Pál világot járt operettjének, a Viktóriának első szegedi bemutatója 1930. május 15-én, Tarnay Ernő igazgatása alatt volt. Érdemes az akkori szereposztásra visszaemlékezni: Webster — Ajtay Andor, Viktória — Á. Harmath Hilda, Miki — Veszely Pál, Ach Wing — Patkós Irma, Koltay főhadnagy — Tolnay Andor, Jancsi — Páger Antal, Riquette — Kiss Manyi, míg a többi szerepeket Vágó Arthúr, Rónay Imre, Kádár Margit és Marinkovics Sebő alakította.

*

Színházunk Lisztdíjas, érdemes művésznője, *Bredál* Valéria e hó második felében az Operaház meghívására a Bohémélet Mimijét énekli a budapesti közönség előtt. Bizonyára a szegedihez hasonló sikert és elismerést fog a fővárosban is aratni.

*

Örömmel láttuk az elmúlt hét televízióműsorában a szegedi művészek közül *Máriássy* József és *Kovács* János nagyszerű szereplését. A Rózsa Sándor tv-játék 4. részében Kovács János alakítása emlékedett ki a többi szereplők sorából.

*

Károlyi István, színházunknak már nyugdíjas, de megérdemelten gyakran szereplő nagyszerű művésze ebben az évadban ünnepli 50 éves színészi jubileumát. A szép évfordulóhoz sok szerencsét és további sikereket kívánunk. — Hadd említsük itt meg, hogy Páger Antal is ebben a szezonban tölti be 50 éves színészi jubileumát.

Jenő István